

Za chińskim murem Autor tekstu: **Zbigniew Wiktor**

(Po zjeździe partii rządzącej)

1

W listopadzie (8-15) 2012 r. w Pekinie obradował XVIII Kongres Komunistycznej Partii Chin. Jego znaczenie polegało na tym, że wytyczył on perspektywę rozwoju kraju na najbliższe lata oraz przyjął wiele innych bardziej szczegółowych programów w dziedzinie gospodarczej, społecznej, politycznej, ekologicznej i w polityce międzynarodowej. Zjazd wybrał też nowe centralne kierownictwo KPCh i władz państwowych na czele z nowym Sekretarzem Generalnym Xi Jinpingiem i kandydatem na premiera rządu Chin (obecnym 1. wicepremierem) Li Keqiangiem, który w marcu 2013 r. na sesji Chińskiego Kongresu Przedstawicieli Ludowych (parlamentu) ma zastąpić obecnego premiera Wen Jiabao.

Chińczycy opanowali do perfekcji mechanizm bezkolizyjnej wymiany kadr politycznych. Nie oznacza to, że nie ma rywalizacji, sprzeczności i walki politycznej między różnymi skrzydłami, frakcjami i kandydatami na najwyższe stanowiska, o czym świadczy afera z Bo Xilaiem. [\[1\]](#)

Zjazd partii był okazją do podsumowania dotychczasowego rozwoju Chin, w szczególności ostatniego 10-lecia. [\[2\]](#)

Biorąc pod uwagę zakres, tempo i charakter zmian przede wszystkim polityczno-gospodarczych dotychczasowy ponad 60-letni okres rozwoju ChRL można podzielić na dwa podokresy: okres rządów Mao Tsetunga (lata 1949-1976) oraz okres rządów Deng Xiaopinga i jego następców, faktycznie od 1978 r., kiedy na III. Plenum KC KPCh wykształciła się klarowna koncepcja „socjalistycznej gospodarki rynkowej”, która zmieniła taktykę budownictwa socjalistycznego przy szerokim wykorzystaniu mechanizmów rynkowych i przy zezwoleniu na oficjalną działalność inicjatywy prywatnej i zaproszeniu kapitału zagranicznego. Chiny otworzyły się szeroko na świat, zaferowały niezwykle taną siłą roboczą i wręcz nieograniczony rynek, co uruchomiło potężny napływ kapitału, który ulokował biliony dolarów w różnych gałęziach produkcji i usług, ciągnąc z tego olbrzymie zyski, ale jednocześnie przyczyniając się do modernizacji kraju. W ten sposób Chiny osiągnęły szeroki dostęp do nowoczesnych technologii i wykorzystywały możliwości unowocześnienia gospodarki. Rocznie przybywało do 10 mln nowych miejsc pracy, a drugie tyle było modernizowanych. Jednocześnie KPCh nie zrezygnowała z celów strategicznych, z dążenia do budowy socjalizmu, a w dalszej perspektywie komunizmu.

Państwo zachowało kontrolę nad strategicznymi działaniami gospodarki, np. energetyką, transportem, bogactwami naturalnymi i zasobami wodnymi, bankami. Życie polityczne i duchowe społeczeństwa jest zdominowane przez hegemoniczną pozycję i wiodącą rolę KPCh, której rola nieustannie się zmienia. Deng Xiaoping wyszedł z założenia, że Chiny w czasach Mao Tsetunga wprowadziły egalitarny system socjalizmu przy bardzo niskim rozwoju a nawet zacofaniu gospodarki. W tej sytuacji Chiny musiały się uczyć od wyżej rozwiniętych państw i w ten sposób za cenę olbrzymich wyrzeczeń całego narodu rozwijać się szybciej i zmniejszać dystans między Państwem Środka a krajami rozwiniętymi. Zakładano także odrodzenie do pewnego stopnia burżuazji narodowej i drobnomieszczaństwa, nie dopuszczając jednak do ich politycznego organizowania się jako partii opozycyjnych.

Chińska droga rozwinęła się w bardziej dogodnych warunkach wewnętrznych i zewnętrznych. KPCh po śmierci Mao Tsetunga i przezwyciężeniu skutków „rewolucji kulturalnej” skonsolidowała się pod kierunkiem Den Xiaopiga i osiągnęła liczne sukcesy zagraniczne w rezultacie polityki otwarcia na zewnątrz. W ciągu ostatnich więcej niż 30 lat wielokrotnie wzrósł dochód narodowy, a średnioroczny przyrost PKB był ponad 10%. Szczególnie wysoki był wzrost gospodarczy w latach 2002-2012. W 2002 r. PKB wynosił 1237, a w 2011 r. 7301 mld dol. Wstępne dane za 2012 r. mówią o około 8% wzroście, a więc wielkość chińskiego PKB wynosi ok. 8 bln dol. Tę wielkość należy jednak przemnożyć przez 1,7 ze względu na niedoszacowanie juana i jego znacznie wyższą siłę nabywczą, co potwierdzają oficjalne dane MFW. Oznacza to, że w 2011 r. rzeczywista wartość PKB wynosiła 12,41 a w 2012 r. ok. 13,41 bln dol. Chiny więc depczą po piętach Stanom Zjednoczonym i jest to problem globalny, lecz inna jest struktura obu ekonomik, inne są także cele społeczne Chin i USA, inne są wielkości PKB *per capita* ze względu na ponad 4,5 razy większą ludność Chin (minimalna

płaca w 2012 r. to 1500 juanów). [3]

Przywódcy państw BRICS, alternatywy wobec G7, w czasie szczytu G-20 w Sankt Petersburgu w 2013. BRICS to akronim od Brazylii, Rosji, Indii i Chin. Od lewej: Dilma Rousseff, Manmohan Singh (były premier Indii), Vladimir Putin, Xi Jinping i Jacob Zuma (prezydent RPA). Źródło: Wikimedia

2

W 2011 r. Chiny jako „tania fabryka świata” miały 3.842 mld dol. obrotów w handlu zagranicznym. Przemysł wytwarzał 3.501 mld PKB, usługi 3.226 mld, rolnictwo 757 mld dol. Rezerwy walut wymiennalnych wynosiły 3.181 mld a w 2012 zwiększyły się do 3.600 mld dol. Dane te dokumentują zasadnicze zmiany w chińskiej gospodarce, jednocześnie anonsują istniejące opóźnienia, np. w rolnictwie, gdzie ok. 1/3 siły roboczej pracuje w tym dziale, ale daje ono ok. 10% PKB.

Chiny są wielkim placem budowy, produkują największe ilości cementu, stali, na każdym kroku widać nowe obiekty przemysłowe, wielkie osiedla w miastach i postęp na wsi. Zmodernizowany został układ komunikacyjny. W 2002 r. było 1.765 mln km dróg, w 2011 r. 4.106 mln km, w tym autostrady: w 2002 r. 25.100 km, w 2011 r. 93.000 km. Samochody prywatne: w 2002 r. 9.86 mln, w 2011 r. 78.72 mln.

Z danych tych wynika, że Chiny dzięki rozwojowi swej gospodarki osiągnęły (szczególnie w ostatnich 10-ciu latach) olbrzymi rozwój i sytuują się w grupie państw najszybciej rozwijających się. Stanowią one zachęcający model rozwojowy przede wszystkim dla państw Afryki, Azji i Ameryki Łacińskiej, o czym świadczy rola Chin w strefie ASEAN, wpływ na Nepal, państwa Indochin, a także Indie, Indonezję, Malezję. Chiny przejawiają dużą inicjatywę gospodarczą, w państwach dawnego ZSRR, głównie w Azji Centralnej, także za sprawą Szanghajskiej Organizacji Współpracy. Pogłębia się współpraca gospodarcza z państwami Afryki i Ameryki Południowej, przy czym nie chodzi tylko o surowce energetyczne: firmy chińskie masowo eksportują także w rolnictwo, drogownictwo, rozbudowę przemysłu. Część polityków europejskich upatruje w Chinach skuteczne remedium na kryzys finansowo-gospodarczy Unii Europejskiej. Chodzi o większy napływ chińskiego kapitału nawet do 1 bln euro, który mógłby być początkiem nowej współpracy między Chinami, Rosją a Unią.

3

Nie oznacza to, że Chiny mają już wszystkie atuty. Jeśli podzielić dochód narodowy na jednego obywatela, widać, że Chiny czeka dalsza i żmudna droga. Oznacza to, że przeciętny dochód w USA czy w wysoko rozwiniętych państwach Unii jest 4-5-krotnie większy niż w Chinach. Przed wszystkim Chiny muszą przebudować rolnictwo, gdzie mimo wielkich sukcesów w produkcji zbóż i mięsa, wieś jest w dalszym ciągu zacofana, bo np. wydajność pracy amerykańskiego farmera jest kilkadziesiąt razy większa niż rolnika chińskiego. Jest to także problem urbanizacji i jej charakteru. W dalszym ciągu kołem zamachowym chińskiej gospodarki jest tania wiejska siła robocza (ok. 250 mln robotników sezonowych). Pozostaje problem wyrównania poziomu życia w mieście i na wsi, problem administracyjnej reglamentacji urodzin dzieci, rozwoju zaniedbanych prowincji zachodnich, zamieszkałych głównie przez mniejszości narodowe, wykorzystania energii solarnej itd.

Są to kwestie wymagające gigantycznych środków i czasu na miarę pokolenia. O problemach tych dyskutowano podczas wspomnianego Kongresu KPCh. Yan Wenjing był jednym z najmłodszych 26 delegatów reprezentujących 250 mln rzeszę robotników migrantów. Powiedział m.in.: „Nie chcemy być żadnymi migrantami, chcemy być nowoczesną generacją robotników przemysłowych” (China Daily, Nov. 21, 2012, s. 8). Trzeba znieść system „hukou”, dyskryminujący płacowo, socjalnie i mieszkaniowo robotników ze wsi. Zdaniem dyskutanta, nowe pokolenie robotników-migrantów potrzebuje zrównania warunków życia w mieście i na wsi, co będzie z korzyścią dla nich, ich rodzin i całego społeczeństwa.

W Chinach rozwierają się nożyce między najbogatszym i najbiedniejszym decylem. Współczynnik Giniego wynosi około 0,50, co jest alarmujące dla władz. KPCh broni interesów chińskiej klasy robotniczej, ale czy wystarczająco skutecznie? Jako partia rządząca musi mieć na uwadze interesy innych klas i warstw, całego narodu, w tym także interesy odrodzonej narodowej burżuazji.

Obecnie ponad 2/3 PKB wytwarzane jest w sektorze prywatnym kapitału chińskiego i zagranicznego. Odtworzona została wielka burżuazja (i liczne drobnomieszczactwo w mieście i na wsi), która w obecnych warunkach polityczno-ustrojowych nie ma możliwości politycznego zdyskontowania swej przewagi ekonomicznej, ale zapewne ma wielki nieoficjalny wpływ na politykę KPCh i chińskiego państwa. Biznes aktywizuje korupcję i za pomocą różnych instrumentów ekonomicznych i społecznych dąży do przekształcenia obecnego państwowego kapitalizmu w „normalny kapitalizm”. Wszystko to ma istotny wpływ na zaostrzenie się w Chinach sprzeczności społecznych, które nie przybierają jednak formy otwartych wystąpień o charakterze walki o władzę; nosi ona cechy walki o poprawę praw pracowniczych, przy czym jest ona także podsycana z zewnątrz.

4

Rozwój w Chinach przebiega także w złożonej sytuacji międzynarodowej. Jej cechą szczególną jest rosące znaczenie Chin jako mocarstwa światowego, jako nowego bieguna nie tylko gospodarczego. Chiny nie zrezygnowały ze swoich strategicznych celów. Zmieniły taktykę dochodzenia do nich, uruchomiły gospodarkę rynkową, będącą pewnym *novum* nie tylko w praktyce, także w teorii współczesnej gospodarki. Przede wszystkim mają inny stosunek do czynnika czasu, co wynika z kontynuacji ich cywilizacji. Okres przejściowy od kapitalizmu do socjalizmu ma w Chinach trwać nawet 100 lat (do 2049 r.). W związku z tym należy z większą uwagą podejść do ich koncepcji i planów rozwojowych, adaptacji wskazań ideologicznych do warunków chińskich. Uczeni europejscy i amerykańscy mają okazję zastanowić się nad wieloma paradygmatami. Europocentryzm w polityce już dawno minął, w nauce jednak ciągnie się nadal, tymczasem praktyka rozwoju Chin, Indii i innych regionów świata wymaga innego spojrzenia.

*

Kongres partii potwierdził, że Chiny idą własną drogą, nie muszą i nie chcą ścigać się z naśladowaniem Zachodu. ChRL wyciągnęła wnioski z upadku ZSRR. Polityka KPCh daje szansę narodowi Chin na systematyczną poprawę życia we wszystkich sferach społecznych, ustanowienia harmonijnego społeczeństwa obecnie na poziomie średniozamożnym, a w perspektywie bardziej dojrzałego i rozwiniętego.

Polityka ta cieszy się poparciem zdecydowanej większości narodu chińskiego, gdyż wszyscy Chińczycy są beneficjentami (choć w nierównym stopniu) obecnej transformacji gospodarczej i rozwoju.

*

Podstawowa

literatura

Zb. Wiktor, M. Rakowski, Rozwój i prognozy przyszłości Chin w zmieniającym się świecie. Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2012 r.
 Wong Hairong, The Hoopes of the People. 18th CPC Congress Report. „Beijing Review”, Nov. 5, 2012, Nr 45, s. 10-11.
 Li Li, More diverse Representation. „Beijing Review”, Nov. 8, 2012, Nr 45, s. 12-15.
 Zan Iifong, Going Forward with Vigor. 18th CPC Congress. „Beijing Review” Nov. 15, 2012, Nr 16, s. 4-7.

Zobacz także te strony:

[Nowy kierunek cywilizacji: synteza grecko-konfucjańska](#)

Przypisy:

[1] Byłem członkiem Biura Politycznego, sekretarzem wpływowej organizacji partyjnej w Chongqing, pełniącym kiedyś także ważne funkcje państwowe, m.in. ministra Handlu, który wraz z licznymi innymi wysokimi funkcjonariuszami oskarżony został o korupcję, wydalony z partii i pozbawiony wszelkich stanowisk, co *lege artis* zatwierdziły wszystkie instancje partyjne i dopełniły odpowiednie organy państwowe. Bo Xilai był postrzegany przez zagranicznych obserwatorów jako przywódca "frakcji maoistowskiej", która krytycznie oceniała politykę obecnego kierownictwa, pogłębiające się rozwarstwienie społeczne, alienację władzy, biurokracizm, odchodzenie od zasad skromności i służenia ludowi. Bo Xilai stracił polityczną twarz, ale problemy pozostały i obecne kierownictwo walkę z tymi dewiacjami uznało za priorytet własnej polityki.

[2] Kiedy sekretarzem generalnym KC KPCh był Hu Jitao a premierem rządu Wen Jiabao. Była to czwarta generacja chińskich przywódców komunistycznych, która w 2002 r. zastąpiła wcześniejszą ekipę Jiang Zemina, a ta jeszcze wcześniej Deng Xiaopinga, który objął kierownictwo polityczne po śmierci w 1976 r. Mao Tsetunga. Obecnie na arenę polityczną Chin weszła nowa 5-ta generacja liderów na czele z Xi Jinpingiem, która, jak można się spodziewać, będzie rządzić Chinami do 2022 r.

[3] W 2012 r. Chińczycy produkowali ponad 20 mln aut osobowych, wyprzedzając USA. Nie zaniedbuje się kolei. W 2002 r. było 71.900 km, w 2011 r. 93.000 km, w tym koleje superszybkie 10 tys. km. Cały kraj pokryty jest siecią połączeń lotniczych, stając się konkurencyjnym środkiem transportu, szczególnie w rejonach niedoinwestowanych pod względem drogowym i kolejowym. Dostęp do Internetu: w 2011 r. - 513 mln. Liczba studentów - ok. 25 mln, co drugi maturzysta dostaje się na studia wyższe, szkolnictwo na poziomie 9-letniego gimnazjum - 100%, szkolnictwo średnie w granicach 80% młodzieży. W Chinach jest tu 450 tys. doktorantów, z zagranicy studiuje ok. 300 tys. studentów, chińskich studentów za granicą jest ponad 250 tys.

Zbigniew Wiktor

Profesor nauk politycznych; przez wiele lat wykładał na Uniwersytecie Wrocławskim; przedmiotem zainteresowań badawczych autora są państwa Dalekiego Wschodu, zwłaszcza Chiny.

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 13-06-2014 Ostatnia zmiana: 14-06-2014)

[Oryginał.](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,9676) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,9676>)

Contents Copyright © 2000-2012 Mariusz Agnosiewicz
Programming Copyright © 2001-2012 Michał Przech

Właścicielem portalu Racjonalista.pl jest Fundacja Wolnej Myśli.

Autorem portalu jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tego portalu i jakiegokolwiek jego części.

Wszystkie elementy tego portalu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tego portalu oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tego portalu i nie korzystać z jego zasobów.

Informacje zawarte na tym portalu przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów portalu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na portalu. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki prezentuje.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych portalu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl